Socialt arbejde
i nye medier

Dansk resumé

Det vrede internet

En trussel mod ligestilling, trivsel og demokrati

CfDP

Udgivet af
Center for Digital Pædagogik

Layout: Designhood
Print: Lasertryk.dk

Forfattere:
Christian Mogensen & Stine Helding Rand, Center for Digital Pædagogik

Center for Digital Pædagogik er ansvarlig for indholdet i denne udgivelse. Indholdet er godkendt af Ligestillingsafdelingen under Miljø- og Fødevareministeriet.

Denne udgivelse er et resumé af rapporten The Angry Internet - A threat to gender equality, well-being and democracy (på dansk Det vrede internet - en trussel mod ligestilling, trivsel og demokrati) udgivet af Center for Digital Pædagogik i november 2020. Undersøgelse, rapport og resumé er finansieret af Nordisk Ministerråd.

Udgivet november 2020

En særlig tak for samarbejdet til vores datakyndige underleverandører ved

ANALYSE & TAL

Introduktion

Nordisk Ministerråd har i 2020 ønsket en vurdering af omfanget af online misogyni og antifeminisme i de nordiske lande. Ønsket er opstået af to primære årsager: 1. bekymringer for en forskydning af den offentlige demokratiske debat online i en kvindefjendsk retning og 2. nylige terrorangreb med tydelige forbindelser til misogyne onlinefora (fx Toronto 2018, Christchurch 2019 og Bærum 2019). Det efterspørges, hvorvidt en faktisk bevægelse kan spores i de nordiske lande, og i givet fald hvilke implikationer en sådan har politisk, demokratisk, samfundsmæssigt og interpersonelt. Nordisk Ministerråd har ønsket et sæt anbefalinger til håndtering af problemfeltet.

I undersøgelsen har der ikke været fokuseret på udøvere af skoleskyderier, andre terrorhandlinger, enkelte personangreb eller omfanget af disse problemer. Undersøgelsens fokus har derimod ligget på den misogyne onlinekultur i de nordiske lande, herunder dels hvilken effekt denne har på deltagernes tilbøjelighed til at udføre bestemte handlinger, og dels hvilken effekt det har på demokratiet og på modstanden mod ligestilling, særligt i efterdønningerne af #metoo. I undersøgelsen har der været fokuseret på radikale og ekstreme misogyne ytringer og grupperinger.
I undersøgelsen har der således været fokuseret på forskellige bevægelser og subkulturer inden for det, der kaldes *manosfæren*, samt den motivation, der ligger til grund for at være en del af sådanne miljøer, herunder hvad miljøerne kan tilbyde det svar-søgende individ. Endvidere har der været fokus på omfanget af online misogyni og hvorvidt en bevægelse kan spores, samt omfanget af spillover af misogynt indhold til det almene (online) samfund.

Metodologi

For at vurdere omfanget af online misogyni i de nordiske lande er data blevet indsamlet både kvalitativt og kvantitativt gennem flere forskellige metoder: Feltobservationer, ekspertinterviews, kvantitative analyser af omfang, fokusgrupper og følgegrupper. Metoderne har komplimenteret og informeret hinanden, og flere metoder har været anvendt sideløbende, hvilket har skabt muligheder for at teste nyfundne indsigter via forskellige dataindsamlingsmetoder. Eksempelvis baserer den kvantitative analyse sig på analyser og konklusioner på baggrund af omfattende observationer, litterære analyser og interviews, samtidig med, at den kvantitative analyse har bidraget til retning og kvalificering af yderligere observationer og interviews. Som resultat heraf er projektet opbygget omkring en tværdisciplinær tilgang, og alle anbefalinger og konklusioner er draget på baggrund heraf.

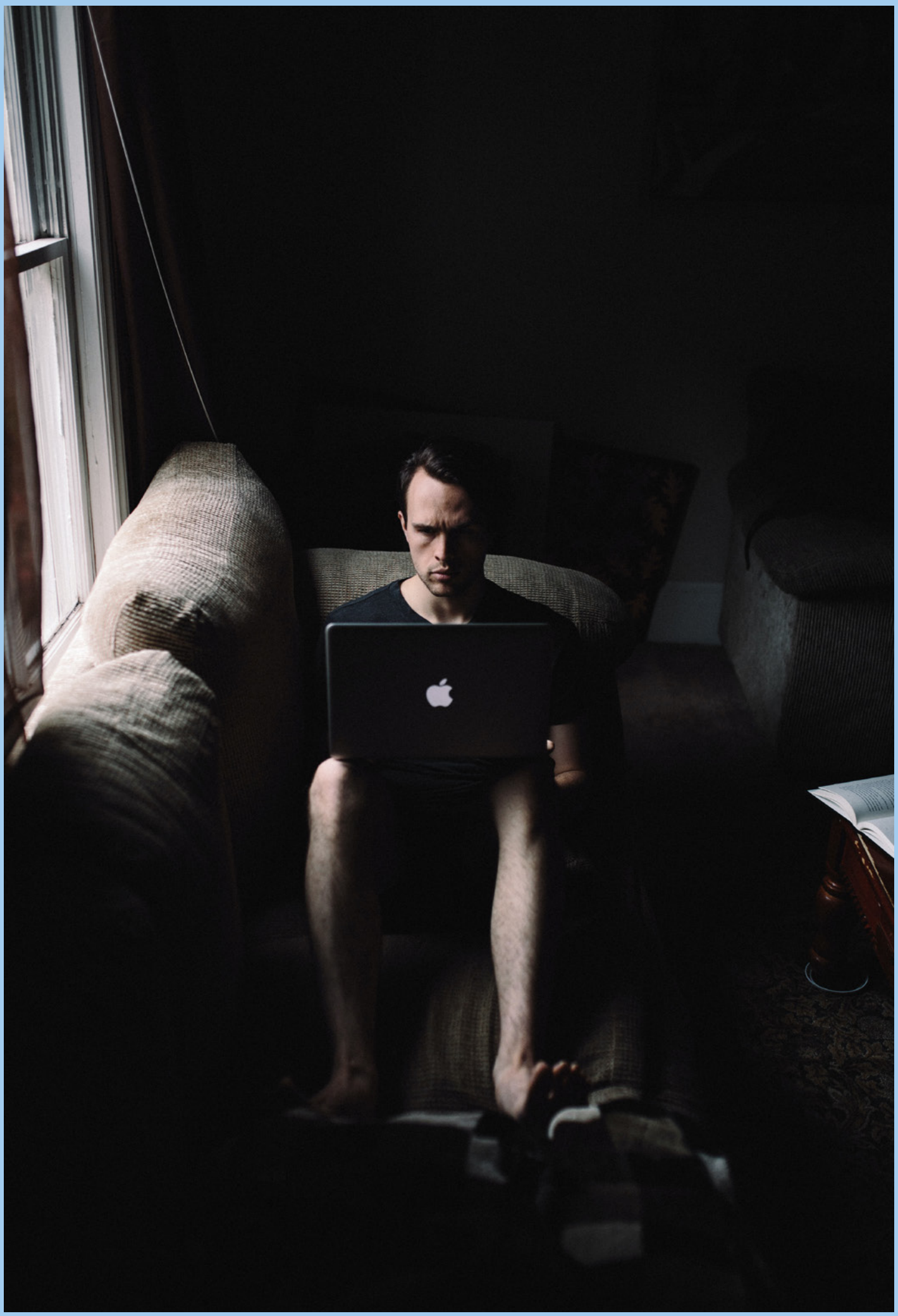

Konklusion

Det er nærliggende at forstå de digitale, anti-feministiske bevægelser ud fra terrorangreb, mord og fængende avisoverskrifter. Men hvis ønsket er at forstå omfanget af den påvirkning, de digitale, anti-feministiske bevægelser har, er dette en problematisk tilgang, idet fokus således kun bliver på de mest ekstreme tilfælde.

Modbevægelsen til fjerdebølgefeminismen[1] er ekstremt prævalent i digitale fællesskaber, hvori kvinders rettigheder og feministiske ligestillingsbevægelser italesættes nedladende og ofte aggressivt. Disse fora er ofte designet til at udvikle og udbygge mænds rettigheder og fremme mænds trivsel, på papiret ikke på bekostning af kvinders rettigheder, men i realiteten ofte ud fra en kamp mod kvinder og undertrykkende feministiske samfund. Der lader således til at være en fejlagtig opfattelse af, at fremmelsen af mænds rettigheder og trivsel er gensidigt ekskluderende med fremmelsen af kvinders.
For mange mænd udgør de online fora, de frekventerer, fællesskaber med støtte og broderskab. Der tilbydes råd om aktuelle livsomstændigheder, ydes støtte, når noget er svært, og erfaringer deles for at vise, at ingen er alene. Fællesskaberne tilbyder en mulighed for at dele positive oplevelser og blive mødt af opmuntrende feedback, og er samtidig et sted at ventilere og et sted at vende frustrationer, udfordringer og problemer i livet. Dette er ikke problematisk i sig selv, men har potentialet til at opdyrke had, og til at skabe en hadefuld diskurs og en online (mod) kultur som hurtigt rettes imod "de andre", og som kan flyde over og påvirke de almene medier og det almene samfund.
En sådan "spillover effect" er skadelig for demokratiet og for ligestillingen, idet den kan få hele samfundsgrupper til at afholde sig fra at deltage i den offentlige debat online af frygt for tilsvininger og personlige angreb. Selvom deltagelse i bestemte virtuelle fællesskaber ikke i sig selv udgør en trussel mod individet eller hans umiddelbare omgivelser som sådan, vil den stadig udgøre en trussel mod demokratiet som hele, da fjendtlige narrativer, snarere end brobygning mellem de sårbare mænd og samfundet, kommer til at fylde.

Det er væsentligt, at enhver form for løsning på denne udfordring tager højde for, at de mænd, der indgår i fællesskaber, hvis retoriske spillover kan underminere den mangfoldige demokratiske deltagelse, som udgangspunkt ikke gør det for at deltage i digital krigsførelse. Fællesskaberne fungerer som oftest som et "helle", hvor mandlig sårbarhed, modgang og sociale udfordringer kan italesættes, og hvor der er frihed til at udtrykke politisk upopulære holdninger. Det er netop af disse årsager, og ikke af en toksisk eller ondsindet hensigt, at mændene oprindeligt søger disse fællesskaber.

Enhver form for demokratiske udfordringer sådanne fora skaber skal derfor ses som udspringende af en social og trivselsmæssig krise i mændene. Ethvert initiativ, der søger at løse de demokratiske og ligestillingsmæssige udfordringer, skal og bør derfor også indeholde en strategi til at hjælpe mændene.

Data indsamlet i nærværende undersøgelse viser, at online misogyni og antifeminisme er tilstedeværende i de nordiske lande. Det er dog væsentligt at holde sig for øje, at tilstedeværelsen af misogyni ikke er ensbetydende med tilstedeværelsen af en trussel om at forvolde fysisk skade. Som professionelle og udenforstående er det vores opgave at skelne mellem shitposts, faktiske holdninger og intentioner om handle - en skelnen, som kan være ganske udfordrende at foretage. Eksempelvis er der i langt de fleste fora og subfora undersøgt i nærværende sammenhæng en tydelig "os mod dem"-retorik. For nordiske mænd eksemplificeres dette i den nuværende, uacceptable verdenssituation forårsaget af en i stigende grad feminin (og kvindelig) regering, hvor kvinder får en alt for tydelig stemme. En angiveligt dansk 4chan-bruger skriver eksempelvis

Kvinder har udviklet sig til at blive kontrolleret af mænd og til at være følgere. At lade dem lede var at åbne pandoras æske. Kvinder gør alt muligt maladaptivt lort, når de får autoritet. De kan håndtere det omtrent lige så godt som en 8-årig.[2]

… hvilket tydeligt viser, hvordan han, ligesom størstedelen af brugerne på 4chan, ser feminiseringen af regeringer som problematisk. Brugeren siger ikke selv noget om et presserende behov for at handle på feminiseringen af samfundet. Men det er umuligt at vide hvorvidt han oplever et sådant behov, og endnu vigtigere, hvorvidt andre tolker hans udsagn som et kampråb.
I den indsamlede data findes der imidlertid ingen indikationer på intentioner om at handle på misogyne holdninger. De talrige og vulgære eksempler på misogyni lader snarere til at udforme sig som ventilation, søgen efter råd og etablering af tydelige og stærke ind- og udgrupper end de lader til at være udtryk for ønsker og intentioner om at handle. Dette taler for, at disse fora og digitale fællesskaber primært fungerer som støttegrupper og, som en interviewperson formulerede det, som "følelsesmæssige hjem" for sårbare mænd.

I de nordiske lande kan der ikke spores en systematisk, misogyn bevægelse. Det er ikke en samling af mænd med en udpeget leder og et klubhus, hvor de mødes en gang om ugen og diskuterer deres had til kvinder og planlægger disses endeligt. Men misogyni, antifeminisme og had mod kvinder eksisterer i de nordiske lande. Så selvom de let identificerbare bevægelser med fængende akronymer ikke har specifikke nordiske afdelinger kan det ses, at deres ideologier og retorik, hvoraf de fleste stammer fra USA, bliver delt på tværs af de nordiske lande. Ud fra data estimeres det således, at op til 850 nordiske brugere har produceret misogynt indhold (opslag, kommentarer, tweets og retweets) på Twitter, Reddit og 4chan inden for det seneste år.
Tager man den internationale opmærksomhed som de misogyne fællesskaber har været genstand for i betragtning, kan det estimerede antal nordiske brugere virke lavt. Det er dog væsentligt at være opmærksom på, at den kvantitative data ikke indebærer en mulighed for at konkludere noget om passive forbrugere af misogynt indhold, og hvordan rollen som "tilskuer" i disse digitale samfund kan påvirke individets holdninger og overbevisninger såvel som vedkommendes verdenssyn.

Internettets anonymitet fremmer ofte et aggressivt, til tider grænsende til voldeligt, miljø, når holdninger støder sammen. Dette gælder for både mænd og kvinder. Dog er det digitale had rettet mod kvinder ofte mere fokuseret på køn og udseende og er ofte mere truende og tydeligt terroriserende, end det digitale had rettet mod mænd. Mange mænd føler ikke, at de støttesystemer, der er tilgængelige for dem, er i stand til at forstå eller hjælpe dem, hvilket efterlader dem med det symptomatiske "mand dig op"-råd, når de oplever, at noget er svært. Dette kan føre til, at det anonyme internet bliver en arena hvor frustrationer kan ventileres og følelser af sårbarhed kan vendes til noget mere maskulint og acceptabelt - vrede og vold. Når frustrationen og vreden kombineres med en politiseret ytringsfrihed kan dette føre til, at visse internetfora blive et arnested for hadefuld ytringsfrihed, der kommer til at fungere som en psykologisk copingmekanisme og et socialt inkluderende værktøj.
Ytringsfriheden skal og bør opretholdes i ethvert demokrati, men må ses som en trussel mod demokratiet, når den bliver et våben hvormed

2 4chan.org/pol, post-id: 245850364 - oversat fra engelsk

fremskridt bekæmpes. Hadefulde og voldelige digitale fællesskaber retter ofte deres fokus mod inklusion, diversitet, ligestilling og andre progressive bevægelser, idet disse bevægelser ofte søger at bemyndige dem, der historisk ikke har haft magt - hvilket vil sige alle andre end den gennemsnitlige (hvide) mand. De mænd, der ikke føler, at de har haft en sådan magt, kan føle sig overset eller ligefrem truet af sådanne samfundsmæssige udviklinger. Dette kan føre til en modvilje mod at tage del i en sådan udvikling eller ligefrem til aktivt at forsøge at bekæmpe den. I de nordiske lande, hvor ligestilling, køn og inklusion har været centrale punkter på den politiske dagsorden i generationer, fanger de internationale bevægelser nogle mænd, der føler, at de aldrig har haft del i den magt, som de nu ser blive uddelt til andre. De ser magt og lykke som et nulsumsspil, hvor de mister hvad andre får, og vil derfor bekæmpe det såkaldte progressive demokrati, der nægter dem det, de føler retmæssigt er deres.

Der er en generel tendens til at reducere disse fællesskaber til en sump af modbydelighed, eksemplificeret ved mangt en nyhedshistorie med en overskrift, der offentligt fordømmer alle mænd, der lever i ufrivilligt cølibat eller som går deres egen vej, som ulmende terrorister. Men når mændene selv bliver adspurgt svarer de fleste, at de ønsker medfølelse snarere end maskingeværer.

Problemet er altså ikke så simpelt som at identificere disse fællesskaber og lukke dem ned. For mange brugere udgør fællesskaberne det eneste tilgængelige støttesystem, hvor de møder ligesindede. Den stærke, demokratiske, nordiske model skal kunne rumme disse mænd og anerkende deres situation, i et forsøg på at udvide den gren af inklusion, som mændene ofte beskyldes for at bekæmpe. Anbefalingerne til at gøre dette er af både teknisk, pædagogisk, social og samfundsmæssig karakter.

Anbefalinger

Anbefalinger til indsatser i det analoge rum

- **Udbrede opmærksomhed og kendskab til bestemte digitale kulturer** og fænomener, ikke for at advare mod dem, men med det formål at skabe en forståelse og respekt for disse fænomeners natur både blandt unge og voksne.

- **Etablering af "sundhedsenheder" på skoler,** der består af lærere, andre fagpersoner og elevrepræsentanter, der fokuserer på elevernes mentale trivsel og som forstår de virtuelle aspekter af elevernes liv.

- **At være ekstra opmærksom på de "stille" børn og unge,** der har en tendens til at "gå under radaren" og vedholdende tilbyde dem forskellige muligheder for at være en del af flere positive sociale kontekster og interaktioner. At give dem succesoplevelser i interaktioner med andre, og tilbyde dem et sted at vende sig hen, hvis tingene ikke går som de havde håbet.

Anbefalinger til indsatser i det digitale rum

- **Indgåelse af partnerskaber** med de mest udfordrede fora med henblik på at uddanne moderatorer eller hverve frivillige til at hjælpe med at etablere eller genbekræfte de støttesystemer som disse digitale fællesskaber udgør for mange af brugerne. Ved at afbøde den ekkokammer-effekt som disse fora ofte har, og ved at forsøge at bygge bro til det samfund som brugerne føler har afvist dem, kan den mest toksiske "os mod dem"-retorik og det medfølgende mindset undgås.

- **Unge som aktive deltagere:** Igennem læringsmaterialer, der fokuserer på tonen i den offentlige debat og konsekvenserne tonen har for debatten, bør unge opmuntres til at blive aktive deltagere og afstandstagere fra hårdt sprog i den offentlig demokratiske debat online.

- **Et krav om ID-godkendelse for at oprette konti på sociale medier** ville mindske mængden af falske profiler betragteligt, og ville samtidig holde brugerne til en vis standard, idet de ikke ville være fuldstændig anonyme. Dette er naturligvis kun relevant på platforme, hvor en konto er påkrævet for at indhold kan oprettes.

- **Platformene bør holdes ansvarlige for indholdet på deres sider** og bør afkræves at leve op til bestemte standarder og kriterier i forhold til ytringsfrihed, sikring af en tålelig tone og beskyttelse af brugerne af platformen. At være vidne til hadefuldt, hårdt og nedsættende indhold bør ikke være en obligatorisk del af oplevelsen på nogen platform.

Anbefalinger til indsatser på det strukturelle plan

- **Tidlig indsats i børnehaven,** der opbygger en ligestillingsorienteret forståelse i børnene af dem selv og andre, og dermed et mere ligeværdigt syn på muligheder og kompetencer for hvert køn. Dette kan opnås gennem et større fokus på køn, kønsidentitet, kønsudvikling og kønsudtryk, og ved at disse emner bliver obligatoriske fag på pædagog- og læreruddannelserne.

- **Opdatering og reformation af seksualundervisningen** på mellemtrinnet, i udskolingen og for ungdomsuddannelser, så den afspejler det nuværende samfund, og så både mænd og kvinder, drenge og piger bliver bemyndiget til at være komfortable med sig selv, deres krop og deres seksualitet, og til at italesætte egne og andres grænser og følelser.

- **Sidestilling af digitale krænkelser med krænkelser begået i det fysiske rum:** Håndhævere af loven bør betragte hate speech, digitale trusler om vold og skade og andre anti-demokratiske midler på lige fod med vold og trusler fremsat i et fysisk miljø. Opmærksomhed, efterforskning og konsekvenser skal være tilsvarende, idet cyberspace ikke længere er en separat arena, men derimod en meget virkelig del af vores verden.

- **Tilbyde et bredere og mere inkluderende maskulinitetsideal** ved at nedbryde de relativt begrænsede og stereotypiske måder at "være mand" på, som drenge og unge mænd bliver mødt med i øjeblikket. Dette kan bemyndige drenge og mænd til at trodse de traditionelle maskuline kulturer og værdier gennem uddannelse og information, og kan samtidig lære dem at se kvinder som deres ligeværdige, og mænd og kvinder som havende lige rettigheder, muligheder og evner fra en tidlig alder.
  Dette kan opnås ved at skabe rum og plads til åben, nysgerrig og nuanceret debat og dialog om emner som maskulinitet, femininitet, køn, seksualitet, følelser og udfordringer i livet - både i samfundet som hele, men også i de mindre, lukkede, mere lokale miljøer som klasseværelset eller vennegruppen, for på den måde at opfordre alle til at være en del af snakken. Dette kan ydermere føre til en forandring og en udvidelse af køns- og maskulinitetsnormerne ved at skabe et narrativ, hvor det er okay ikke at være okay, hvor vrede ikke er den eneste acceptable emotion og hvor negative emotioner som tristhed, ensomhed og sårethed ikke er tegn på svaghed eller sårbarhed.

- **Kulturelle og strukturelle forandringer,** der kalder på mere plads til diversitet og åbensindethed, hvor det at udnytte sin ytringsfrihed ikke har en potentiel pris i form af at blive udsat for offentlig eller privat nedgørelse, nedværdigelse, udskamning, angreb og/eller krænkelse.

Anbefalinger til fremtidig forskning

- **Undersøgelse af "spikes" i mængden af indhold uploadet på forskellige platforme eller fora,** herunder sporing over tid samt vurdering af disses forbindelse til begivenheder i den analoge verden.

- **Vurdering af omfanget af misogyni og (hverdags)sexisme** på mainstreamplatforme såsom Facebook, og vurdering af graden med hvilken dette skyldes en spillover effekt fra platforme, der er knap så mainstream.

- **Spore rejsen fra at være ensom og sårbar til at finde tilhør i manosfæren** ved at indsamle data fra aktive brugere i disse fællesskaber i stedet for at anvende anekdotiske beviser.

- **Undersøge udvandringen fra manosfæren.** Betyder udvandringen, at individet har lagt sin tidligere ideologi bag sig eller er han "blot" stoppet med at være et aktivt medlem?

- **Undersøge mulige overlap mellem incelkulturen og den ekstreme højrefløj,** idet der lader til at være visse overlap mellem ideologier og verdenssyn.

- **For at opnå en grundig forståelse for den overordnede udvikling og spillover af misogyni er der behov for nærmere undersøgelse.** I den henseende har brugen af kunstig intelligens i form af *natural language processing* vist stort potentiale i andre dele af verden. Det er muligt at "lære" hate speech algoritmer at fokusere på misogyni og anvende denne kunstige intelligens til at skabe en mere omfattende kortlægning af misogyni i de nordiske lande. Gennem en udvikling af sådan teknologier bliver en langt bredere og mere præcis kortlægning af nordisk misogyni, der inkorporerer mainstream platforme, som eksempelvis Facebook, og mainstream nyhedsfora (fx dr.dk) mulig.

CfDP